Journal of educational equipment: Applied research, Volume 2, Issue 321 (September 2024)
ISSN 1859 - 0810

Giải pháp chống tiêu cực và khắcphục bệnh thành tích trong thi, kiểm tra đánh giá kết quả học tập các môn Khoa học xã hội và Nhân văn ở các trường đại học, cao đẳng

Phạm Xuân Lý*, Nguyễn Mạnh Hoàn**

**TS. Trường Sĩ quan Lục quân 2*
***ThS. Trường Sĩ quan Lục quân 2*
Received: 12/9/2024; Accepted: 16/9/2024; Published: 19/9/2024

Abstract: *The quality of the test and assessment of students'studying outcomes are an important step in the training process of each college. In recent years, the quality of exám to assess studying outcomes in social sciences and humanities at colleges and universities still has plenty of limitations and shortcomings such as negative growth, pursuit of achievement. To overcome that problem, this article will discuss the current situation and proposes some solutions to contribute to combating negativity and achievement disease in assessing studying outcomes of social sciences and humanities at colleges and universities.*

Keywords: *Achievement obsession, exams, tests, Humanities and Social sciences.*

1. Đặt vấn đề

Thi, kiểm tra đánh giá kết quả học tập của sinh viên (SV) các trường đại học, cao đẳng (ĐH, CĐ) đang là vấn đề có tính thời sự cả trong lý luận và thực tiễn; ngày càng xuất hiện nhiều quan điểm khác nhau. Tuy nhiên phải thống nhất quan điểm xuyên suốt đó là mục đích thi, kiểm tra đánh giá (KTĐG) kết quả học tập nhằm làm sáng tỏ tình trạng, mức độ đạt được của SV) về kiến thức, kỹ năng và thái độ, tạo cơ sở cho đánh giá chất lượng dạy và học. Phát hiện những sai lệch trong quá trình học tập của SV để điều chỉnh hoạt động của người dạy, người học và người quản lý nhằm đạt được mục tiêu dạy học đã xác định; giúp GV thu được chính xác những thông tin ngược về chất lượng học tập của SV để điều chỉnh kịp thời cả mục tiêu, nội dung và phương pháp trong quá trình dạy học.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Thực trạng bệnh thành tích trong thi, KTĐG kết quả học tập của SV ở các trường ĐH, CĐ hiện nay

Thi, KTĐG kết quả học tập là khâu quan trọng không thể thiếu trong quy trình đào tạo của các trường ĐH, CĐ hiện nay. Thực hiện tốt vấn đề này không chỉ đánh giá chính xác trình độ năng lực của người dạy, khả năng tiếp thu và vận dụng tri thức vào thực tiễn của người học; mà còn hạn chế được tình trạng học tủ, học vẹt và hiện tượng quay cóp bài… Qua đó thúc đẩy động cơ hứng thú, tạo động lực phát huy tính tích cực, tự giác, sáng tạo vươn lên chiếm lĩnh tri thức của người học. Đồng thời, là cơ sở giúp cho các nhà trường, các tổ bộ môn sử dụng đúng khả năng sở trường của GV, điều chỉnh nội dung, chương trình, sử dụng PP, phương tiện dạy học phù hợp góp phần nâng cao vị thế, uy tín đào tạo của nhà trường. Đặc biệt xa hơn là cơ sở để giúp các cơ quan, các doanh nghiệp sản xuất, kinh doanh tuyển chọn, bố trí, sử dụng sinh viên sau khi ra trường chính xác, đúng chuyên ngành đào tạo.

Thực hiện Chỉ thị số 33/CT-TTg, ngày 08/9/2006 của Thủ tướng Chính phủ "Về chống tiêu cực và khắc phục bệnh thành tích trong giáo dục"; trong những năm qua các trường ĐH, CĐ quán triệt và thực hiện đúng quy chế GD ĐT. Đã có sự phối hợp chặt chẽ giữa khoa GV với cơ quan chức năng trong việc quản lý đề thi đáp án. Tổ chức thi, kiểm tra, chấm điểm nghiêm túc theo đúng tính chất thi, kiểm tra của từng môn học và sát đối tượng đào tạo. Tuy nhiên, thi, KTĐG kết quả học tập cũng là khâu hết sức nhạy cảm, dễ nảy sinh tiêu cực, nhất là trong học tập các môn KHXH&NV. Qua tìm hiểu cho thấy những hạn chế tiêu cực, bệnh thành tích xuất phát từ những vấn đề sau đây:

Một là, một số cán bộ, GV và SV nhận thức chưa đúng về vai trò của thi, kiểm tra. Do tính chất đặc điểm môn học, nên trong quá trình học tập phần lớn SV chỉ chú ý đến môn học chuyên ngành, còn với các môn khoa học xã hội và nhân văn chỉ là điều kiện để vượt qua. Cho nên động cơ học tập chưa đúng đắn, thiếu nỗ lực cố gắng vươn lên, mà bằng mọi cách nhờ vả quen

biết, quê quán để vượt qua môn học, thậm chí một số SV tìm mọi cách đạt điểm cao, tốt nghiệp với tấm bằng khá, giỏi để dễ kiếm việc làm sau khi ra trường…

Hai là, công tác ra đề thi, quản lý đề thi đáp án chưa có sự thống nhất đồng bộ. Ở nhiều trường ĐH CĐ việc ra đề thi, đáp án và quản lý hầu như giao phó cho GV giảng dạy ra đề và chịu trách nhiệm. Trong khi đó nội dung các môn KHXH&NV rất rộng lớn liên quan đến kiến thức nhiều chủ đề, chuyên đề, đặc biệt liên quan đến nhiều môn khoa học khác, vì thế chất lượng đề thi chưa cao. Khâu đánh giá thẩm định đề thi, kiểm tra chưa có sự thống nhất cả trong ra đề, xây dựng đáp án và xác định thang điểm, cách chấm giữa các GV.

Ba là, công tác tổ chức chấm thi, đánh giá kết quả chưa chặt chẽ, chưa khách quan. Ở một số nhà trường, cơ quan quản lý bài thi, kiểm tra chấp hành chưa nghiêm quy chế, vẫn còn hiện tượng cho GV mang bài về khoa, tổ để chấm, thậm chí một số GV còn mang bài thi về nhà chấm. Nguy hại hơn là một số GV không trực tiếp chấm mà nhờ hoặc thuê người chấm, tạo cơ hội cho SV tiếp cận GV để xin, chạy, mua bán điểm. Trong chấm thi, kiểm tra vẫn còn hiện tượng coi nhẹ nguyên tắc nặng về tình cảm hạ thấp yêu cầu, châm chước các lỗi phạm sai sót trong trả thi của SV.

2.2. Giải pháp chống tiêu cực và khắc phục bệnh thành tích trong thi, KTĐG kết quả học tập của SV ở các trường ĐHCĐ hiện nay

Thứ nhất, thường xuyên giáo dục nâng cao nhận thức cho GV, SV về vị trí, vai trò thi, kiểm tra đánh giá kết quả học tập. Cả lý luận và thực tiễn sư phạm cho thấy việc tổ chức thi, KTĐG kết quả học tập, dù có quản lý, điều hành tốt đến đâu, thì yếu tố quyết định vẫn không ai khác ngoài người dạy, người học. Tuy nhiên, vai trò người dạy, người học chỉ được phát huy trên cơ sở nhận thức đúng của họ, chỉ có trên cơ sở nhận thức đúng họ mới có cơ sở xác định tinh thần trách nhiệm của mình. Vì vậy, thường xuyên quán triệt, giáo dục cho đội ngũ GV, SV thấy được vị trí, vai trò, ý nghĩa của việc đánh giá đúng kết quả thi, kiểm tra trong quy trình đào tạo. Làm cho họ thấy được kết quả thi, kiểm tra không đơn thuần chỉ là cơ sở để đánh giá chất lượng kết quả hoàn thành nhiệm vụ dạy và học của thầy và trò, mà sâu hơn, xa hơn là sự kiểm nghiệm tính đúng đắn khoa học của nội dung, chương trình, PP giảng dạy, là sự tiếp thu vận dụng lý luận vào thực tiễn của người dạy và người học. Đồng thời, chỉ cho họ thấy được tác hại của bệnh thành tích trong giáo dục không chỉ là những hành vi vi phạm quy chế GDĐT, vi phạm phẩm chất nhân cách của người GV, mà nó còn làm ảnh hưởng đến sản phẩm đào tạo, đến vị thế, uy tín của nhà trường, đến tương lai phát triển của đất nước.

Thứ hai, nâng cao chất lượng xây dựng và sử dụng đề thi, kiểm tra các môn KHXH&NV. Đề thi, kiểm tra có tác động, chi phối mạnh mẽ đến tính tích cực, chủ động và phát triển tư duy sáng tạo của người học, buộc người học huy động năng lực tư duy, vận dụng kiến thức tổng hợp để giải quyết vấn đề thực tiễn. Đối với bậc học ĐH CĐ ở nước ta hiện nay, đã và đang sử dụng kết hợp nhiều loại hình thi, KT ĐG kết quả học tập của SV. Tuy nhiên, do đặc điểm, tính chất đào tạo nên việc thi, kiểm tra các môn khoa học xã hội và nhân văn ở các nhà trường "chủ yếu" vẫn là hình thức thi viết dạng kết hợp câu hỏi tự luận mở với trắc nghiệm. Ở loại hình thi này, câu hỏi tự luận mở yêu cầu SV dựa vào nền tảng kiến thức lý luận, đó là những vấn đề cơ bản, trọng yếu của môn học, bài học để phân tích đánh giá thực trạng vấn đề và đề xuất những giải pháp giải quyết và vận dụng vào công tác sau khi ra trường. Đề thi đáp án dạng tự luận mở, cho dù thi viết hoặc thuyết trình theo nhóm vẫn phải bám sát nội dung giảng dạy, đảm bảo yêu cầu đúng về đối tượng, số lượng đề, số lượng câu hỏi trong mỗi đề và phải đảm bảo tính vừa sức. Tùy theo đối tượng, hình thức và thời gian thi để ra câu hỏi theo chủ đề hay vấn đề với tính chất dài, ngắn, rộng hẹp cho phù hợp. Câu hỏi phải ngắn gọn, rõ ràng, tường minh gắn liền với các vấn đề hoặc một cụm chủ đề nào đó trong nội dung chương trình môn học, bài học.

Đối với câu hỏi dạng trắc nghiệm phủ kín môn học, tùy theo thời gian thi và tính chất đánh giá kết quả học tập mà trong mỗi đề thi có thể đưa ra một lượng câu hỏi nhất định ứng với thời gian làm bài. Ở loại hình câu hỏi này thường nội dung phong phú, phạm vi bao quát rộng, nhưng lại hỏi rất cụ thể mang tính chính xác cao, cho nên vừa đòi hỏi kiến thức tổng hợp cả chiều rộng lẫn chiều sâu, vừa đòi hỏi kiến thức cụ thể, thường trực. Với dạng câu hỏi này sẽ lôi cuốn người học vào quá trình tìm tòi, khám phá tri thức để lựa chọn phương án trả lời tối ưu nhất. Câu hỏi trắc nghiệm phải ngắn gọn, tường minh, đáp án rõ ràng, không có sự chồng chéo, ẩn dụ mang tính mập mờ "đánh đố" người học và có đủ dạng câu hỏi như: đúng - sai, điền khuyết, lựa chọn đáp án... Tuy nhiên, thi trắc nghiệm các môn KHXH & NV không nên dùng các câu hỏi và đáp án liền kề, hoặc đúng và đúng nhất, mà nên dùng đáp án loại trừ, nghĩa là đúng hoặc sai. Bởi trong thực tế có thể do trình độ kiến thức của

người ra đề chưa sâu hoặc do lỗi kỹ thuật máy tính nên nhiều khi đáp án đúng nhất chỉ là đáp án đúng và ngược lại đáp án đúng lại là đáp án đúng nhất.

Thứ ba, tăng cường phối hợp giữa khoa GV với các cơ quan trong tổ chức, quản lý, điều hành thi, KTĐG kết quả học tập của SV. Việc chống tiêu cực và khắc phục bệnh thành tích trong thi, KTĐG kết quả học tập của SV không chỉ phụ thuộc vào người dạy, người học, mà nó còn phụ thuộc rất lớn công tác quản lý của cơ quan chức năng, sự phối hợp điều hành của khoa GV. Đối với cơ quan quản lý giáo dục, đào tạo; ban khảo thí và kiểm định chất lượng GD ĐT, chủ động tham mưu đề xuất với Hiệu trưởng, BGH nhà trường chỉ đạo chặt chẽ việc thi, KTĐG kết quả học tập của SV. Kịp thời xây dựng các quy định, quy chế và hoàn thiện các văn bản pháp quy liên quan đến tổ chức thi, KTĐG kết quả dạy học. Đồng thời, xây dựng quy chế ra và quản lý đề thi, đáp án theo quy trình của Bộ GD & ĐT. Nghiên cứu xây dựng và hoàn thiện các chỉ tiêu thi đua, tiêu chuẩn bình xét phân loại GV, đánh giá xếp loại học lực của SV phù hợp với tình hình thực tế, nhằm ngăn chặn có hiệu quả "bệnh thành tích" trong GD.

Đối với khoa GV, trực tiếp là các tổ bộ môn, cần được quán triệt, cam kết thực hiện tốt các yêu cầu, nguyên tắc và tiêu chí trong quy chế, quy định đánh giá kết quả học tập của sinh viên. Nắm chắc quy chế giáo dục - đào tạo thực hiện nghiêm túc đúng quy trình ra đề thi, đáp án, thẩm định, quản lý, giao nộp, tổ chức thi. Công tác giao nhận đề thi phải đúng đối tượng, đề thi phải được dán kín và đóng dấu niêm phong, việc mở niêm phong đề thi nên thực hiện trong khi quán triệt thi, trước sự chứng kiến của toàn thể GV coi thi, cán bộ cơ quan quản lý và SV trước khi vào phòng thi.

Thứ tư, đa dạng hóa hình thức tổ chức thi, KTĐG kết quả học tập của SV. Trong thực tế hiện nay hầu hết ở các trường đại học, cao đẳng chủ yếu sử dụng hình thức thi viết tự luận và trắc nghiệm. Nhưng một thực tế là đối tượng đào tạo của các nhà trường ngày càng hết sức đa dạng với nhiều cấp học, bậc học, loại hình đào tạo khác nhau. Dĩ nhiên gắn với mỗi đối tượng, loại hình đào tạo và mỗi môn học đều có hình thức tổ chức thi, KTĐG kết quả nhất định. Đặc biệt sự phát triển của cuộc CMCN 4.0, nhiều công nghệ dạy học tiên tiến hiện đại mang tính mô hình, mô phỏng rất cao đã và đang có tác động rất lớn đến cách thức tổ chức thi KTĐG kết quả dạy học ở các trường ĐHCĐ. Mặt khác, với mỗi đối tượng, mỗi SV có những sở trường năng khiếu khác nhau, được đào tạo với nhiều bậc học và loại hình khác nhau. Nếu chỉ dừng lại hình thức thi viết kết hợp câu hỏi tự luận mở và trắc nghiệm phủ kín sẽ không đánh giá toàn diện, chính xác trình độ, khả năng tiếp thu kiến thức của người học.

Đối với chấm thi, trên cơ sở quán triệt nắm chắc quy chế, hướng dẫn của cơ quan quản lý GD ĐT và đáp án chi tiết đã được thống nhất, việc chấm thi phải được tổ chức nghiêm túc, đúng quy chế. Với bài thi viết chấm tập trung ở phòng chuyên dùng dưới sự điều hành quản lý chặt chẽ của cơ quan chuyên môn, tuyệt đối không được mang bài thi về khoa, tổ để chấm. Các khoa, tổ bộ môn cắt cử những GV có trình độ cao, nắm vững chuyên ngành, có kinh nghiệm, tinh thần trách nhiệm trong chấm thi. Trong đánh giá kết quả các môn KHXH & NV nên kết hợp chặt chẽ giữa định tính và định lượng, trong đó chú ý hơn về mặt định tính. Bám sát nội dung câu hỏi, chú trọng phần liên hệ vận dụng giải quyết vấn đề thực tiễn, đặc biệt là vấn đề lập trường, là thái độ động cơ, là bản lĩnh chính trị, là phẩm chất đạo đức nhân cách của người học.

3. Kết luận

Thi, KTĐG kết quả học tập của SV là một khâu, một bước trong quy trình đào tạo ở các trường ĐH, CĐ. Việc chống tiêu cực và khắc phục bệnh thành tích trong thi, KT ĐG kết quả học tập các môn KHXH & NV góp phần nâng cao vị thế, uy tín đào tạo của các nhà trường. Để thực hiện tốt vấn đề này, đòi hỏi phải phát huy sức mạnh tổng hợp của nhiều tổ chức, lực lượng, với nhiều hình thức, biện pháp, yêu cầu khác nhau, trong đó người dạy, người học và sự điều hành quản lý của cơ quan là nhân tố có ý nghĩa trực tiếp nhất. Nhận thức và thực hiện tốt vấn đề này việc thi, KTĐG kết quả học tập của SV ngày càng khách quan, chính xác, khắc phục được tiêu cực, bệnh thành tích trong thi KTĐG góp phần nâng cao chất lượng GDĐT trong các trường ĐHCĐ ở nước ta hiện nay.

Tài liệu tham khảo

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2013), *Giáo trình Những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin,* NXBCTQG. Hà Nội.

2. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Hội nghị lần thứ Hai Ban chấp hành Trung ương khóa VIII,* NXBCTQG. Hà Nội

3. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII,* NXBCTQG. Hà Nội

4. Trần Khánh Đức (2010), *Giáo dục và phát triển nguồn nhân lực trong thế kỷ XXI*, NXBGDVN. Hà Nội